

Posamezna številka stane 75 para

Naročnina listu: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inerati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

134. štev.

Maribor, dne 23. novembra 1923.

Letnik XV.

23. november 1918.

Danes pred petimi leti.

Bil je to pravi zgodovinski dan za naš Maribor. — Dne 31. oktobra oziroma 1. novembra 1918 je pokojni dr. Verstovšek zahteval od avstrijskega vojaškega komandanta obersta Holiga, da izroči njemu, oziroma tedanjemu majorju Maistru vojaško oblast. Holig se je obotavljal rekoč, da po činu nižjemu ne more izročiti komande, na kar mu dr. Verstovšek odgovori: «Maister ni po činu nižji od Vas, ampak predstavim Vam v njem od Narodnega sveta imenovanega generala. Nato prevzame general Maister vojaško oblast. S tem pa še nevarnost za Maribor ni bila odstranjena. General Maister je imel le malo peščico vojakov in treba je bilo misliti na obrambo mesta in prebivalstva pred plenjenjem od strani izbojišča vračajočih se vojaških množic. Radi tega se je sklenilo osnovati meščansko brambo. Tozadevni slovensko-nemški razglas so podpisali: dr. Verstovšek, general Maister, dr. Rosina in župan dr. Schmdederer.

Od začetka so prihajali prostovoljni brambovci bolj počasi, pozneje pa se jih je oglašalo vedno več. Nemški brambovci so se zbirali v Dravski vojašnici, slovenski pa v meljski. Obe gardi sta postali sčasoma precej močni. Rastlo pa je od dne do dne tudi sovraštvo med njima. Nemci, ki so nosili zelene našive, so postajali vedno bolj ošabni in so začeli slovensko gardo, ki je imel našive v narodnih barvah, izzivati in napadati. — Žrtev nemške oholosti je postal slovenski gardist Vauhnik iz Sv. Miklavža na Dravskem polju, ki so ga «zelenci» ustrelili na dravskem mostu. Nevarnost, da se spoprime obe gardi — nemška in slovenska — je rastla od dne do dne, posebno ker so nemško gardo tvorili povetini dobro izvežbani bivši avstrijski oficirji, ki se seveda niso veliko zmenili za povelja slovenskega generala. Treba je bilo misliti na to, da se zelena nemška garda razoroži in razpusti. Če se to posreči, bo Maribor ostal v slovenskih rokah, ako pa bi «zelenci» strmoglavili slovensko gardo, potem je Maribor za slovensko stvar skoraj izgubljen.

Slovenski oficirji z generalom Maistrom res sklenejo razorožiti «zelence» in prosijo za tozadevno dovoljenje pri Narodni vladi v Ljubljani. Dr. Leskovar se odpelje v Ljubljano, dobi tam dovoljenje za razorožitev, ki ga prinese v Maribor dne 21. novembra ponoči.

General Maister se posvetuje takoj z oficirji, pokojni major Ankerst in drugi častniki napravijo načrt ter se določijo za razorožitev noč od petka na soboto, to je od 22. na 23. novembra.

Glavno je bilo, da ostane vse strogo tajno, da «zelenci» niti najmanj niso slutili, kar jih čaka. In res varovala se je stroga tajnost, ki je tudi omogočila uspeh. Od vojaške strani je bilo vse natančno pripravljeno. — Dne 22. novembra zjutraj razodene general Maister vodstvu Cirilove tiskarne, ki je pri osvobojenju Maribora igrala veliko vlogo in delo slovenskih vojakov na vso moč podpirala, načrt razoroženja s prošnjo, da bi tiskala lepake, ki naj Mariborčanom naznanijo razorožitev «zelene» garde ter druge potrebne odredbe, ki so bile s tem v zvezi.

Sklenilo se je, da se dotični lepak stavi in tiska zvečer od 6. do 12. ure. Nato se takoj nalepi še ponoči. Ob treh zjutraj je lepak po mestu, v Studencih in na Pobrežju že bil nalepljen, ne da bi ga bil kdo opazil. Obenem so se slovenske čete neopazeno približale Dravski vojašnici in zbirališčem «zelencev» v Studencih in v Pobrežju, jih presenetile v spanju ter jih srečno razorožile.

Maribor je bil s tem otet za Jugoslavijo. Otel so ga pod generalom Maistrom slovenski oficirji in vojniki brez kake pomoči od srbske vojske. Zgodovinska nesrečnica je torej, da so Srbi bili naši osvoboditelji. Ako bi dne 23. novembra 1918 bili zmagali «zelenci», bi Maribor bil izgubljen za nas, ravnotako kakor Koroška. — Prisodil bi ga bili naravnost Avstriji ali pa bi v najboljšem slučaju bili določili za slovensko ozemlje na levem bregu Drave plebiscit, pri katerem bi bili pri znanem pristranskem postopanju plebiscitne komisije najbrž ravno tako propadli, kakor smo žalibog na Koroškem. Čast torej našim slovenskim oficirjem in vojakom, ki so nam rešili Maribor.

Z žalostjo pa moramo tukaj danes beležiti dejstva, da so ti naši slovenski oficirji za osvoboditev našega mesta želi le nevhvaležnost.

Naši slovenski demokrati, posebno še dr. Žerjav so jih v Beogradu slikali kot avstrijakante in nezanesljive elemente, ki niso storili nič za osvoboditev Slovenije. Vse so haje storili le Srbi. Demokrati kujejo Srbe nad zvezde, naše oficirje pa so povsod le ovajali in grdili. Te demokratske laži so padle na rodovitna tla. Posledica je bila ta, da so srbski centralisti naše oficirje odstranili iz vojske in jih upokojili. Konstatirati moramo, da niti eden tistih oficirjev, ki so danes pred petimi leti osvobodili naše mesto, ni več v jugoslovanski vojski, tudi general Maister ne. Srbska klika jih je ali upo-

kojila ali pa tako dolgo šikanirala, da so morali zapustiti oficirski stan. Tako delajo demokrati, tako delajo centralisti. Sramota za nje! Slava pa generalu Maistru, slava pokojnemu majorju Ankerstu, slava majorju Vauptiču in vsem drugim oficirjem ter vsem slovenskim vojakom, ki so Maribor oteli za Jugoslavijo!

Politični položaj.

Novi napadi centralizma. V Beogradu se pripravlja zakon o kmetskih in mestnih občinah pod naslovom «Osnov zakona o samoupravnim gradskim opštinama u kraljevini SHS.» Ta zakon uničuje še zadnjo trohico naše občinske samouprave in bo tudi po naših občinskih uradih vladal odslej beograjski pandur, po «samoupravnih» mestnih občinah v osebi posebnega mestnega velikega župana, po kmetskih občinah pa v osebi občinskega «sekretara», ki ga bo smela občina plačevati, država pa — nastavlja. Državni policaj, ki bo vihtel odslej svoj centralistični in režimski bič nad našimi občinami, bo lahko po mili volji razveljavljal sklepe občinskih svetov in diktiral županom, kar bo hotel beograjski minister, občinsko uradništvo, ki je glasom par. 153 postavljena za eno leto na razpoloženje, bo pa povsem izenačeno s poniževalnim položajem državnega uradništva, a za bodoče pa bo tudi veliki župan diktiral, koga smejo in koga ne smejo nastavit. Vse skupaj je pravi azijski škandal in nekulturni napad, ki nas hoče globoko potlačiti izpod pravnega stanja predvojne dobe. Kar nam je Avstrija mogla pustiti, to nam hoče sedaj vzeti diktatura centralističnega Beograda. Glede zakona o preustrojitvi avtonomnih občin, po katerem bi imela vlada pravico postaviti nad občine svoje «male župane», je pa nastal zanimiv spor. Minister za izenačenje zakonov odbija rešitev te zadeve in jo skuša prevladati na ministrstvo notranjih zadev, minister notranjih zadev pa skuša zadevo prevladati na ministrstvo za izenačenje zakonov. Izgleda, da je ministre sram atentata in zato se izgovarjajo drug na drugega.

Pripravljeno ukinjenje gospodarskih odborov. — V občinskem zakonu in v zakonu o volivnih imenikih so bili doslej popolnoma prezreti gospodarski odbori na Kranjskem, ki samostojno opravljajo imovino podobčin in sosesk. Pokrajinska uprava je bila zaradi teh odborov v nemali zadregi in je vprašala, če naj ta zakon razširi tudi na bivšo Štajersko ali pa naj ga ukinemo tudi na Kranjskem. Minister je odločil, da bo predložil skupščini zakon, da se gospodarski odbori ukinejo in da naj upravljajo občine svoje premoženje oddvojeno.

Učiteljsvo in verska vzgoja. Narodni poslanec g. dr. Josip Hohnjec je vložil na ministra prosvete g. Trifunoviča naslednjo interpelacijo: »V nedeljo, 18. novembra, je bilo zborovanje beograjskih učiteljev in učiteljic, na katerem je imel referent v ministrstvu prosvete g. Žika Radosavljevič referat o temi: Klerikalizem in šola. Kakor poročajo časopisi, je g. referent med drugim izrekel tudi tole: »Duhovščina se je vrnila v osnovno šolo in vbrzgava v mlade duše mržnjo na vsakega, ki na drug način veruje v Boga. Pa to še ni vse. V zadnjem času so celo cerkveni dostojanstveniki naše pravoslavne cerkve pokazali apetit za klerikalizem. V zakonu o pravoslavni cerkvi, katerega je redigiral arhierejski sabor v Karlovcih, se določa, da morajo verski pouk v šoli vršiti svečeniki. Ni potrebno povdarjati, koliko zla preti od te strani. Učitelji, srbski učitelji na prvem mestu, imajo sveto dolžnost, da bratijo šolo pred klerikalnim duhom. Ne smemo tudi gledati prekrižanih rok na katoliške oblasti naše države. Učitelji morajo marljivo delovati preko vseh faktorjev, da se sklene enoten zakon o osnovnih šolah za celo državo, ki bo odstranil duhovnike iz šole.« — Navedene besede poleg drugih, ki so padle tekom diskusije o istem referatu, ilustrirajo mišljenje, katero vlada v velikem delu našega učiteljsva. To je delo onega lažnega svobodomiseltva, ki črpa svojo hrano iz plitvih in površnih brošur, ki so bolj oddaljene od resnične, solidne vede, kakor nebo od zemlje. To je ono nasilno svobodomiseltvo, ki hoče svobodo za svoje principe, pa naj bodo še tako nedokazani, neresnični in lažni, veri in Cerkvi pa ne dovoljuje te svobode, pač pa vsako versko mišljenje in delovanje grdi s klerikalizmom. Odločno moramo odbiti mnenje, po katerem bi šola bila izključno domena učiteljsva. Šola nadomešča familio, v njej se mora vzgoja dece vršiti v duhu in po zahtevi roditeljev. Narod plača učitelje, narod mora graditi in vzdrževati šole, torej je šola last ljudstva. Ogromna večina obitelji in ljudstva zahteva, da se vzgoja dece ne vrši po načelih nekake svobodne, človečanske morale, ampak po verskih principih. Za presojevanje teh principov in za vzgojo po njih je kompetentna Cerkev, kateri celo sama država priznava to pravo v ustavi po členu 16, v katerem se nahaja tudi tole: »Verski pouk se vrši po želji roditeljev, odnosno varuhov, razdeljeno po veroizpovedih, toda v soglasju z njihovimi verskimi načeli.« — Vprašam torej g. ministra: 1. Ali je pripravljen opomniti učiteljsvo na navedeno določilo ustave in ga naglasiti? Ali smatra, da

je proticerkven duh, ki vlada med velikim delom učiteljsva, koristen za šolo in državo?

Razprava o proračunu ministrstva za vere. Na seji finančnega pododbora, ki je razpravljal o proračunu ministrstva za vere, je protestiral dr. Kulovec proti temu, da se vlada ne briga niti za to, da bi dobivali duhovniki plače iz obligacij in rent, tako, da nekateri duhovniki naravnost gladujejo. Minister dr. Janjič je izjavil, da se bo vprašanje plač definitivno uredilo potom posebnih zakonov. Glede katoliške duhovščine se bo to zgodilo takoj, ko bo sklenjen konkordat, ki se bo v kratkem podpisal. Kar se tiče pravoslavne duhovščine, je zakon tudi že pripravljen. Minister pa pripravlja za sedaj naredbo, potom katere se bo izvršila revizija draginskih doklad, tako, da bo zadoščeno vsaj najnujnejšim potrebam. — Nato se je začela razprava o posameznih delih budžeta. V splošnem delu so bile nekatere postavke znatno zvišane. Pri postavkah o vojaški grobovih je dr. Kulovec opozarjal, kako zanemarljiva država grobove padlih vojakov in zahteva, da se postavka glede tega zviša in se skrbi za grobove vojakov vseh narodnosti in ver. Sekcija je to postavko znatno zvišala. — Dalje je dr. Kulovec predlagal, da se sprejmejo krediti za duhovnike, ki v inozemstvu skrbijo za grobove jugoslovanskih vojakov, padlih v Dobruddži. — Pri katoliški verski upravi se je prav malo spremenilo. Sekcija je sprejela predlog, da se zviša državna pomoč za semenišča za 900.000 D. V splošnem so bili sprejeti predlogi pokrajinske uprave za Slovenijo. Vlada je sama predlagala, da se sprejme amandement za zgradbo nadškofijske palače in semenišča v Beogradu ter centralnega semenišča v Splitu. Zato bodo vsako leto v budžetu vstavljene primerne svote. V najkrajšem času bo imenovan katoliški nadškof v Beogradu. — Na predlog poslanca dr. Kulovca se določi 200 tisoč D za vzdrževanje monumentalnih cerkvenih stavb in pri bivšem «Feldsuperioratu» na Dunaju se nastavi 1 duhovnik, ker so tam matrike vseh padlih vojakov.

Frankovci v službi radikalov. Stranka hrvatskih šovinistov, pravašev ali frankovcev, ki se je poprej iz Beograda toliko obtoževala avstrofilske veleizdajniške propagande, je sedaj na poti do »državotvornosti«, kakor najhujši špijon Gagliardi. Vloga, katero so zadnji čas v hrvatskem političnem življenju začeli igrati frankovci, postaja vedno bolj značilna. Zdi se, da so frankovci sklenili sporazum z radikali, čigar namen je, da razbijejo zvezo med Hrvati, Slovenci in muslimani. Frankovci se zadnji čas navdašujejo za dualistično ureditev države, po kateri bi prišlo do ustanovitve »Male Hrvatske« in »Velike Srbije.« To mišljenje je izraženo v par številkah frankovskega glasila »Pravaša«, ki z vso ostroostjo napada posebno Slovence in dr. Korošca. Frankovci se poslužujejo najgrših izrazov, ki so naleteli v tukajšnjih političnih krogih na najostrejšo obsodbo. »Obzor« je v uvodniku najostreje napadel pisavo frankovcev, o kateri pravi, da bi bila glupa, če ne bi bila intrigantska in če ne bi frankovci imeli svojih posebnih računov.

Nevarnost vojne politike.

V uglednem angleškem mesečniku «The Contemporary Review» razmotriva znana publicistka Edith Durham o nevarnosti vojne politike ter se še posebej obrača do ideje Velike Srbije. Pisateljica pozna že od leta 1900 balkanske dežele ter je napisala več knjig kakor: S čim nas obremenjuje Balkan, Gornja Albanija, Boj za Skader, Dvajset let balkanskih spletk itd. Njeno razmotrivanje prihaja do zaključka, da ravno nove države, ki so nastale iz ideje pravice in osvoboditve podjarmljenih narodov, najmanj spoštujejo to idejo in da prihajajo iz njih najobupnejši protesti in kliči po pravici.

«Ko smo (Angleži) leta 1914 stopili v vojno» — pravi med drugim — «se nam je neprestano govorilo, da gremo v boj za to, da uničimo militarizem in da osvobodimo potlačene narode. Ko je bila pa vojna končana, se nam je pa reklo, da prihajamo iz nje kot zmagovalci, sedaj nam pa od dne do dne postaja jasnejše, da nismo dosegli ne eno, ne drugo.» — Svetovna tragedija se je začela na Balkanu in tu je še danes največ netiva za nove svetovne nesreče.

V karakteristiko mentalitete, ki tako strašno nevarno netivo drži in goji, citira Durham odlomek iz pisma, katero ji je še pred svetovno vojno pisal neki Srbin, njen bivši dragoman na balkanskih potovanjih. Pismo govori najprej o srbskih nadah skorajšnje osvojitve Bosne in Hercegovine, potem pa pravi: «Pri nas v Srbiji vojska ni samo za vojno, temveč ona tudi vlada. Menda ni države na svetu, kjer bi imeli oficirji toliko oblast kot pri nas. Srbski oficir ne pozna nikogar nad seboj. Po želji naših oficirjev se mora umakniti tudi vlada in vse civilne oblasti.» — Potem še spominja, kako so se leta 1913 v Beogradu bahali, da lahko zažgejo celo Evropo.

Ta brezobzirna vojna politika je ostala in v njej Beograd zadnji čas še posebno prednjači. Z orožjem

rožljajo sedaj radikali, ki so na vladi, potem pa zopet pridejo njihovi tekmovalci za oblast demokrati s kakšno vojno hujskarijo. Ko je bil prevrat v Bolgariji, so demokrati listi na vso moč hujskali na vojni pohod proti Bolgariji in to v prvi vrsti radi tega, da bi spravili vladu v zadrego ter predstavili posebno težko situacijo in nevarnost, ki naj bi zahtevala njih sodelovanje na vladi. Ko se je to poglelo, so se pa odprla druga pota vojne politike in beograjska vlada hodi brezbrizno po njih vsled svoje bojaželjnosti in vsled tujih vplivov.

Francija rabi odjemalce svoje topovske in orožne industrije in pa pokorne ter vedno pripravljene zavezničke svoje vojne politike. Oboje doseže s tem, da daje državam male antante posojilo, katero beograjska vlada posebno rada sprejema, pa če bi morala tudi zastavljati narodno in državno imovino. Z druge strani podpihuje beograjsko bojaželjnost Rumunija, ki rabi bojevitega zaveznika za slučaj kakšnega spora z Rusijo, ki bo prej ali slej tirjala ugrabljeno Besarabijo, in pa v zaščito svojih dinastičnih interesov. Zet rumunskega vladarja, kralj Jurij v Grčiji nima več obstanka in se že celo sam odpravlja, ker vidi, da bo plebiscit ali volitve, ki se vršijo začetkom decembra, spremenil Grčijo v republiko. Odločitev glede vladavine je popolnoma notranja zadeva grške države in grškega naroda, Beograd se pa že vdruči vmešava v to, kar bi moralo biti po vseh obstoječih načelih in pravilih za ves zunanji svet nedotakljivo. Tokrat je zastopnik beograjske vlade v Atenah grozil z vojsko, če bi Grčija vrgla monarhijo. Vlada tozadevna poročila nekaterih beograjskih listov sicer zanika, ker se je tak protest že enkrat izrekel, ker se vršijo tajna posvetovanja med našim zunanjim ministrom in rumunskim zastopnikom in ker so predobro znani cilji in vplivi najvišje rumunske diplomacije, lahko z gotovostjo mislimo in sklepamo, koliko je dati na tak vladni demanti.

Od kar v Bolgariji ne odločuje več kmetsko ljudstvo ni več na Balkanu države, ki bi se odločno odrekla vojne politike ter postavila miroljubnost za svoje glavno načelo. Dokler bo Grčija v rokah oficirske družbe, pa naj si bo ta monarhistična ali pa republikanska, bo ta država imperijalistična. Bolgarija je imperijalistična, ker jo vladajo nasprotniki miroljubnega kmetskega ljudstva in komiti, imperijalizem Rumunije je znan in tako je za našo državo v taki sosesčini še posebno potrebno, da se reši čimprej one mentalitete, ki se je bahala za zažiganjem Evrope. Če se to ne zgodi, bo visela nad nami največja in usodepolna nevarnost. Vojna politika nam bo vzela vse simpatije in vsako upanje na podporo in pomoč pri onih narodih, ki cenijo mir in ga hočejo ohraniti, za to nas bo vrgla v popolno odvisnost in podložnost izkoriščevalcev.

SNOVANJE POSEBNE ANTANTE PROTI RUSIJI.

Dosedanja mala antanta je enotna samo v tem, da se nekaj skupnega boji, enotna je vsaj približno v postopanju proti Madžarski in v stališču napram restavraciji kake podonavske monarhije, drugače ima pa vsaka država svoje posebne cilje in namene. Rumunija rabi v prvi vrsti zaveznike proti Rusiji in zadnji čas je že del njene javnosti začel razmotrivati, da bi si bilo bolje izbrati druge zaveznike, zlasti radi tega, ker Čehi ne delijo rumunskega stališča proti Rusiji in pripravljajo češko-ruski koridor preko poljskega teritorija. Če bi se Čehi in Poljaki dali obrniti proti Rusiji, potem bi bilo to seveda najboljša zaveznikost za Rumunijo. Na tem Rumuniji sedaj delajo in ker tudi v Poljski prevladuje proti ruska smer, upajo na pridobitev Čehov in začeli so snovati posebno antanto Rumunije, Poljske in Čehoslovaške na podlagi skupnega protiruskega stališča. Paralelno s tem pa snuje Poljska nekako protirusko zvezo ali zaveznikost baltičkih držav. V Varšavo so povabljeni zastopniki Finske, Estlandske in Litve, da se pogovorijo glede Zveze teh treh držav in glede vzajemnosti s protirusko antanto Rumunije, Poljske in Češke. Sredi januarja bo v Beogradu zborovala mala antanta. Ob tej priliki naj bi se v malo antanto sprejela tudi Poljska in potem naj bi cela Zveza, to je Jugoslavija, Češka, Rumunija in Poljska sankcionirala še protirusko podzvezo Rumunije Poljske in Češke.

Jugoslaviji je pri tem načrtu prisojena posebna vloga, vse druge države male antante bi imele svojo posebno zvezo in mi bi bili samo za to tukaj, da to zvezo najprej odobrimo in potem podpiramo. Ta naloga je poviševalna in kaže jasno vse nakane izkoriščanja. Konferenca male antante v Beogradu bo zelo zanimiva, lahko pa že sedaj rečemo, da naša diplomacija ne bo tista, ki bi prevrgla rumunsko-poljske načrte in nakane. Po smešni veri v rusko carstvo pri pretežnem delu beograjskih vodilnih krogov se da sklepati, da bo naša vlada brez pomislekov vsakemu protiruskemu načrtu pridelala ja in amen. Ne ve se še, kako uspeva pri Čehih rumunsko-poljska protiruska agitacija. Čehi so predvsem previdni in če bode kdo nasprotoval protiruski antanti, potem bodo to oni.

Razna dejstva in pojavi kažejo, da se Rumunija še posebej zavzema za ta načrt radi tega ker hoče razčistiti situacijo v mali antanti. Vprašanje protiruske zveze je jasno in zahteva tudi jasen odgovor. Če bodo druge države pristale na to, potem bo Rumunija vodila to Zvezo, ker je ona najbolj proti Rusiji, če pa ne pristanejo, potem bo pa Rumunija to odklonitev vzela za povod, da si poišče še sedaj po raznih svojih glasilih predlagano novo zvezo s Turčijo in Bolgarijo ob sodelovanju z Italijo in seveda tudi z Grčijo, če bi ta pustila zeta rumunskega kralja na prestolu.

V Beogradu bo januarja rodila mala antanta posebno protirusko Zvezo ali se bo pa razbila.

Po svetu.

Italijanska diktatura na Reki. Člane od Italije odstavljene reške konstituante, ki so se udeležili njene seje v Kraljevici je general Giardino najprej postavil pred sodišče, ko so bili pa oproščeni, jih je pa konfiniral, da ne smejo več iz mesta, da se morajo vsaki dan javiti policiji in da po 6. uri zvečer ne smejo več na cesto.

Otvoritev avstrijskega parlamenta in štajerskega deželnega zbora. V torek se je prvič po volitvah sestel avstrijski narodni svet. Socijalni demokratje, med njimi sedem žensk, so prišli z rdečimi, krščanski socijalci, med njimi ena ženska, pa z belimi nageljčki, dočim so imeli nemški nacionalsci v gumbnicah plavice. Poslanec monarhistične zveze, Wense, je prisegel republiki, kar je dvorana sprejela z začudenjem. Za predsednika je bil izvoljen z glasovi meščanskih strank krščansko socialni poslanec Viljem Miklas. Nato je kabinet formalno domisijoniral in bil nato zopet takoj izvoljen. Zvezni kancelar dr. Seipl ostane, tudi člani kabineta so ostali isti. Isti dan je imel tudi novoizvoljeni štajerski deželni zbor svojo prvo sejo, na kateri se je konstituiral. Za deželnega glavarja je bil ponovno izvoljen krščanski socialni profesor dr. Rintelen, za prvega namestnika deželnega glavarja je bil zopet izvoljen dr. Ahner (krščanski socialci), za drugega namestnika pa Pongratz (soc. demokrat).

Morilec Daskalova. V zadevi morilca bivšega bolgarskega poslanika v Pragi, Daskalova, študenta Atanazija Nikolova, je nastopil senzacijski preokret. Morilec je sedaj priznal, da se ne piše Atanazij Nikolov, temveč Jordan Čičonkov. Svoje fingirano ime je videl prvič na potnem listu, ki so mu ga izstavile bolgarske oblasti. Te so poznale njegovo pravo ime in so si same izmislile drugega. Po tem priznanju so morale biti bolgarske oblasti informirane o namerah morilca. Dalje je priznal Čičonkov, da je rojen v Štipu v Jugoslaviji. Po njegovi izjavi je bil ilegalen član macedonske organizacije. Na nekatera vprašanja ni hotel odgovarjati. Protokol o razpravi je podpisal Čičonkov že s pravim imenom. Sedaj je gotovo, da se uvede v tej zadevi nov proces. Značilno je, da so bolgarske oblasti najprej morilca izdale za Makedonca, ko je bil pa oproščen, so ga pa kot čistokrvnega Bolgara hotele spraviti v Sofijo in so že intervenirale pri praški policiji, zakaj ga ne izpusti. Ko se je sedaj izkazalo, kdo da je, pa zopet nočejo o njem ničesar vedeti. Iz Beograda so sedaj podvzeti koraki, da se dobijo podatki morilčeve preteklosti iz Štipa.

Zavezniki in Nemčija. Poslaniška konferenca je izročila nemškemu zastopniku v Parizu dve noti, od katerih prva jemlje na znanje nemško izjavo, da je kronprinčeva odpoved do nemške krone končnoveljavna in da on lahko biva v Nemčiji, če se popolnoma vzdrže vsakega političnega delovanja. Druga nota se bavi z vojaško kontrolno komisijo nad Nemčijo. Nemčija priznava tozadevne obveznosti, ki izhajajo iz versajske mirovne pogodbe, opozarja pa na to, da je navzočnost francoskih in belgijskih oficirjev nevarna za javni red v Nemčiji. Tega argumenta zavezniki ne morejo priznati, temu nasproti pa opozarjajo, da je bilo delovanje kontrolnih komisij že več mesecev prekinjeno, in da se podaljšanje tega polazaja nikakor ne more trpeti. Te komisije so doslej vedno znale nastopati na način, da nemške oblasti nikakor niso bile oškodovane. Zato je dolžnost nemške vlade, olajšati delo teh komisij. Medzavezniške kontrolne komisije in tudi nadzorovalna komisija za zrakovplovstvo so zaradi tega dobile nalog, da lahko njihovi komandanti sami odločijo, kakšne operacije so sedaj najbolj potrebne. Ako bi se delovanje komisij skušalo preprečiti z obstrukcijo nemške vlade ali nemških državljanov, si pridržujejo zavezniki vse odredbe, ki se jim bodo zdele potrebne.

Španski kralj v Rimu. Španski kralj Alfonz XIII. je posetil te dni v družbi svoje žene in političnih dostojanstvenikov svoje države Rim. Najprej je bil v avdijenci pri papežu, kjer je v razgovoru naglašal, da je Španija vedno pripravljena z orožjem braniti katoliško vero, potem pa je svetoval Sv. Očetu, da naj se obda s stražo španskih plemičev ter naj pokliče v Vatikan več španskih kardinalov. Iz Vatikana je šel španski kralj v Kvirinal, kjer je bil gost italijanskega kralja. Pri svečanem obedu sta oba kralja izmenjala napitnice, v katerih sta naglašala prijateljstvo obeh narodov. Posetu kralja Španije v Rimu pripisujejo listi veliko važnost ter menijo, da bodo prijateljski stiki privedli obe državi do tesnega zavezništva. S tem bi ti dve državi postali najmočnejši faktor na Sredozemskem morju. Mussolinijev načrt o uniji latinskih narodov se počasi uresničuje.

Evropski dolgovi. Amerika namerava v sredini decembra opozoriti uljudno, toda energično vse svoje dolžnike ter zahtevati od njih, da izjavijo, na kak način nameravajo poravnati svoje dolgove. Amerika dosedaj še ni hotela intervenirati radi dolgov, ker je pričakovala, da se bo Francija, ki je ravno največ dolžna, pridružila ameri-propadel, je ameriška vlada prepustila to vprašanje svoji kaskemu reparacijskemu programu. Ker pa je ta program komisiji za dolgove, ki naj ga skuša rešiti po svojem prevdaku. Uspeha seveda ni pričakovati v kratkem. Francoski dolg Ameriki znaša brez obresti okrog 3850 milijonov dolarjev, kar znaša po današnjem kurzu dolarja v Franciji najmanj 70 milijard frankov, katero v doglednem času plačati Franciji je nemogoče. Amerika je nezadovoljna s Francijo vsled njenega militarizma in ker porabi vsa sredstva za oboroževanje svoje armade in podpiranje svojih zaveznikov, na poravnavo dolgov pa nikakor ne misli. Za Francijo pride Belgija, ki dolguje Ameriki ogromne svote, katerih menda ne bo mogla nikoli plačati. Izmed antantnih držav kaže edinole Anglija pripravljenost, da poravna svoje obveze v Ameriki.

NAROČNINA «STRAZE» ZA L. 1924.

«Straža» stane celo leto	80 Din.
pol leta	40 Din.
četrt leta	20 Din.
mesečno	7 Din.

Naročnina se naj pošlje na upravnništvo «Straže» v Mariboru. Najboljše je, da se vsak posluži položnice.

Pozor! P. n. gg. naročniki, katerim poteče s 1. ali 15. decembrom t. l. naročnina, so dobili danes položnice in na ovitku moder križ. Od novega leta naprej je naročnina na «Stražo» povišana: celoletno stane 80 D, polletno 40 D, četrtletno 20 D in mesečno 7 D; za inozemstvo pa celoletno 140 D, polletno 70 D. Blagovolite to že pri obnovitvi naročnine sedaj upoštevati. Naročnikom, ki še za november niso poravnali naročnine, se list prihodnji teden ustavi. Upravnništvo «Straže»

Unevne novice.

Konsehracija škofa dr. Srebrniča. Novi krški škof dr. Josip Srebrnič bo konsehriran dne 8. decembra v ljubljanski stolnici. Pričetek cerkvene slovesnosti je ob pol 10. uri. Konsehrator bo knezoškof dr. A. B. Jeglič, kot škofa asistenta sta naprošena lavantinski škof dr. A. Karlin in pomožni škof dr. Jos. Lang iz Zagreba. — Ustoličenje v stolnici v Krku je 23. decembra.

Živinozdravnik Škofič v Slov. Bistrici je zaračunal raznim eksporterjem za preglede perutnine in razne živine neutemeljeno visoke svote. Na pritožbe iz raznih strani je sestavil poslanec Vesenjaki interpelacijo na ministra poljoprivrede. Po temeljiti preiskavi se je dognalo, da so podatki poslanca resnični in živinozdravnik Škofič je pod kazensko disciplinarno preiskavo. Tudi od drugih strani izvemo, da je ljudstvo proti živinozdravniku Škofiču in njegovemu delu zelo nejevoljno in ž njim celo nezadovoljno.

Kuhinjska sol na Štajerskem in posebej v ptujskem okrajnem glavarstvu je nenavadno slaba in nečista. — Poslanec Vesenjaki in Bedjanič sta izročila vzorce takšne slabe soli, ki jo prodaja monopolna uprava pri nas, finančnemu ministru Stojadinoviču in zahtevala boljšo sol. Fin. minister je sam posegel vmes in uprava monopolov mora nadalje pošiljati v okraj sol boljše kakovosti. Mislimo tudi, da je ob tej ceni, katero plačujemo sedaj za sol, zahteva naših zastopnikov več kot upravičena.

Kmetje, podpirajte edinole naše kmetske denarne zavode! Prišel sem nenadoma vsled nesreče pri živini v denarno zadrego. Na prigovarjanje nekega prijatelja sem se obrnil na Okrajno posojilnico v Ormožu s prošnjo za posojilo borih 15.000 K. Gospod tajnik (o katerem je že tudi »Slov. Gospodar« nekaj poročal) mi je obljubil posojilo s pripombo sicer, da naj počakam do prve seje. Ko se po seji oglasim zopet glede mojega posojila, se mi je reklo, da je moja prošnja preložena do druge seje. Ko sem potem večkrat vprašal, če je že bila druga seja, se mi je pa vsakokrat odgovorilo, da zdaj ni časa za sejo, ker so vsi odborniki na trgatvi. To je trajalo tri mesece. Ko se pozneje, ko že posojila niti več rabil nisem, nalašč pismeno oglasim glede mojega posojila, se mi je pa kratkomalo odgovorilo, da je moja prošnja odbita. Nisem bil jezen radi tega, pač pa še hvaležno priznam, da sem sedaj za eno izkušnjo bogatejši. Zdaj so se mi vsaj oči odprle, da sem spoznal, da je dotični denarni zavod ustanovljen le za bogataše in za milijonarje, odprt le za denarne vloge pri prostega ljudstva, a zaprt pa tedaj, ako se kaki človek brez fraka oglasi za posojilo, akoravno je dobro stoječ posestnik z ravno takimi poroki. Ako pa kje n. pr. trgovca vojna dobičkarja Veselič in Petovar zvohata kje za masten kšeft, tedaj so pa kar milijoni na razpolago, in to, ako je sila, gre tudi brez seje. In ako Srbi pobirajo za spomenike nekega svojega junaka vojvode »Vuka«, se tudi ne oglašijo zastoj. Na svoje lastne oči sem videl zapisan precejšen znesek za gori imenovanega »Vuka.« Ali se še mogoče g. tajnik spominja, ko je pisca teh vrst prosil, da naj agitira med ljudmi, da naj svoj denar nalagajo pri zgoraj imenovani posojilnici. Do sedaj sem res pridno agitiral za vas, ker ste mi pa šli tako lepo na roko, bom od zdaj še pridneje. »Zdravo!«, gospodje pri Okrajni posojilnici v Ormožu. — Kmet iz ormoškega okraja.

Smrt uglednega moža. Iz Gomilskega poročajo: Pri nas je umrl v 66. letu svoje dobe g. Martin Orožim, gent okrajnega zastopa in ud okrajnega šolskega sveta na Vranskem. Županoval je tekem svetovne vojne tukajšnji občini ter tedaj brdiko občutil vse težave slovenskega župana. Bil je sedaj tudi skrben načelnik krajnega šolskega sveta in ogleda tukajšnje šole. Zaradi njegovega miroljubnega značaja, posebno pa še zaradi njegove nesebičnosti in požrtvovalnosti v občeokrajnih zadevah so ga vsi čislali in spoštovali. N. v m. p!

Važno za vse one, ki so podvrženi davku na poslovnih promet. V smislu člena 10, zakona o davku na poslovnih promet z dne 31. jan. 1922, št. 46 U. l. morajo voditi knjigo opravljenega prometa vsa podjetja zavezana javnemu polaganju računov, družbe z o. z. in vsi obrati in podjetja, kojih promet je presegal v letu 1922 360.000 D. Ti davčni zavezanci morajo, v kolikor tega še niso storili najkasneje v 30 dneh po preteku vsakega četrtletja vložiti prijavo o prometu ter plačati 1 odstotek od prometa pri pristojnem davčnem uradu. Vsi ostali davčni zavezanci, kojih promet v letu 1922 ni presegal 360.000 dinarjev, morajo vložiti prijavo o prometu v letu 1922 in sicer najkasneje do 15. dec. 1923 pri davčnem okrajnem oblastvu v Mariboru, ako prijave dosedaj še niso vložili. Pravočasno vložitev prijave je v lastnem interesu davkoplačevalcev, ker bi se jim sicer odmeril davek na poslovnih promet na podlagi uradnih pripomočkov po

davčni komisiji, ter bi izgubili nekvarno kazensko-pravnimi posledicam v smislu čl. 12 in 13 po čl. 10 nav. zakona tudi pravico pritožbe proti odmeri. Razen tega je vložiti prijavo tudi od vsakega slučajno opravljenega prometa, ako presega odškodnina ali vrednost 5.000 D tekom 14 dni ter hkrati odpremiti 1 odstot. kot davek na poslovnih promet pri pristojnem davčnem uradu.

Ne nasedajte brezvestnim agentom in špekulantom! Nekaj brezvestnih agentov in špekulantov je raztrosilo iz dosedaj še nepojasnjenega vzroka med delavske sloje čisto iz trte izvito in zlagano vest, da išče Japonska na tisoče delavskih moči, koje zelo dobro plačuje. Veliko delavcev je že nasledlo tem lažem, prišlo v Maribor in povpraševalo po agentih, ki zbirajo delavstvo za Japonsko. Seve, v Mariboru nikdo ne ve o teh agentih in ubogi delavci romajo zopet domov med kletvicami in upravičeno nevoljo. Dolžnost vsakega pametno razsodnega človeka je, da naj pouči revnejše sloje, da so vse vesti o iskanju delavskih moči za Japonsko gola izmišljotina brezvestnih sleparjev. Ako bi pa kdo slišal kakšnega agenta, da farba delavce s povestmi o potrebi naših delavskih moči za Japonsko, naj ga takoj prijavi oblasti.

Skopi Pašič. »Beograjski Dnevnik« piše: Pašičeva bo lezen je silno zaskrbelo radikale, ker po njegovi smrti z bogom vsa njihova zemeljska sijajnost in veličastnost, ki danes diči poklicane in nepoklicane radikale. Pred par dnevi so ministri nasvetovali Pašiču, da si naj pozove konzilij zdravnikov, da ugotovijo njegovo bolezen ter jo izlečijo. Ovaj, jim pravi Pašič, koliko bi to onaj stalo . . . to bo drago . . . nimam niti Radi kaj zapustiti. Ministri so ga potolažili, da bo zdravnike plačala država. Eto dobro, pravi Pašič, samo jih zavite, zelo sem bolan, pa bi bilo škoda, če umrem.

183.000 goljufov. Veliko je število 183.000. Ako bi šlo za ropanje ali plačkanje za svoto 183.000 dinarjev, bi bilo to za Jugoslavijo nekaj neznanega, ker v Jugoslaviji se plačka na debele milijone. A tako veliko število goljufov je nekaj strašnega. Pa to imamo v Jugoslaviji. Kajti kje za Boga milega bi bilo to mogoče, kakor ravno pri nas. Podatke za statistiko o teh goljuvih nam daje novosadska »Zastava«, glasilo vojvodinskih radikalov. V »Zastavi« je s svojim podpisom podpisan priobčil članek narodni poslanec Mita Dordevič. Dordevič se bavi z agrarnim vprašanjem in dobrovoljci. Pisec napada ostro vladu, ker ni rešila agrarnega in dobrovoljskega vprašanja, ampak ga izrablja v strankarske namene, mesto da bi se držala principa: zemlja pripada onemu, ki jo obdeluje. Poslanec Dordevič trdi, da je izdalo ministrstvo za socialno skrb dosedaj 200.000 dobrovoljskih potrdil, a po službenih podatkih je ugotovljeno, da je bilo na solunski fronti samo 17.000 dobrovoljcev. Vsi drugi, piše g. Dordevič, so — čisto navadni goljufi. Treba pa vendarle pibiti, da je po Dalmaciji, Hrvatskem, Primorju in po Istri velikih pravih dobrovoljcev iz solunske fronte, ki še dosedaj niso dobili dobrovoljskega potrdila in ne zemlje, in to samo radi tega ne, ker so Hrvati. Beležiti tudi moramo, da se je 8000 pravih dobrovoljcev povrnilo nazaj v Ameriko in niso dvignili dobrovoljskih potrdil in po tem računu bi lahko naštel g. Dordevič še veliko več goljufov, kakor jih je v zgoraj omenjenem članku.

Okrajni načelniki — pretepači. »Deutsches Volksblatt« poroča o nasilju, katerega so povzročili v Vojvodini v Koronskovu višji okrajni načelnik Vasa Krstić in okrajni načelnik Kosanić. Ta dva visoka gospoda sta bila gosta vsakega starešine Adama Knebla. Ko sta se napila, sta izjavila, da hočeta »Švabom« viliti malo respekte ter sta šla v neko gostilno, kjer sta kmalu izzvala prepir. Dala sta nato pozvati croznike, ki so ieusmiljeno pretepli vse goste brez razlike, ki so jih zatekli v gostilni. Pri pretepanju sta sama dobro pomagala s svojimi palicami. Ko sta si malo jezo ohladila, sta ukazala zapreti vse gostilne, ciganska godba pa ju je spremljala celi večer po vasi, kjer sta v spremstvu orožnikov razgrajala, kakor divjaka.

Nekaj o padanju našega dinarja. Nenadni padec našega dinarja na cüriški borzi je igral tudi v privatnih krogih veliko nerazpoloženje ter kolebanje. Finančni krogi so resnega mnenja, da so vzrok padca dinarja razne špekulacije naših sosednih držav. Največ je kriva nestabilnosti dinarja Čehoslovaška, ki razpolaga z večjimi količinami dinarjev, koje daje v promet na raznih inozemskih borzah in sicer tako, kakor to diktirajo čehoslovaški interesi. Nadalje nosi krivdo na padcu dinarja tudi Italija, ki je naš največji konsument in jej je posebno po godu, da je naš dinar glede vrednosti prav nizko, kajti le v tem slučaju lahko kupuje naše produkte in pred vsem les prav po ceni. Trdijo celo, da je tudi Avstrija zakrivila padec dinarja. Ona sicer ne razpolaga z množinami dinarja, a opravlja ter vrši službo posredovalca za druge. Vprašanje stabilnosti naše valute bo rešeno samo na sebi še le tedaj, ko bo naša trgovinska bilanca aktivna. Dosedaj se ni posrečilo doseči to aktivnost in temu je največ kriva država sama, ki zanemarija našo industrijo ter dovoljuje, da romajo naše surovine v inozemstvo.

Kako država z zaščitno carino povzroča propadanje gospodarstva. Zaščitno carino na uvoz tujih produktov, ki se pa izdelujejo tudi v državi, so uvedle skoro vse države, da zaščitijo domačo industrijo. Tudi naša država je uvedla to carino, toda pri tem je niso vodili pametni principi, da v prvi vrsti skrbi za celoten gospodarski povzdig države, ampak je s svojo carino omogočila našim tvornicam, da vladajo absolutno ter diktirajo cene, kakor hočejo. Zato je pri nas večina produktov nerazumno dražja, kakor v drugih državah. Zlasti je ta zaščitna politika škodljiva za poljedelstvo, ki je glavni steber naše države. Mi kot agrarna država bi morali na vsak način pospeševati umno obdelovanje polja, da dosežemo čimvečjo produkcijo poljskih pridelkov. Pri umnem obdelovanju polja pa igrajo veliko ulogo umetna gnojila. S težkimi mukami je uspelo našim kmetijskim organizacijam, da prepričajo naše kmete

o važnosti umetnih gnojil. Gospodarska društva, med temi prva naša Kmetijska družba, so uporabila ogromne svote za brezplačne poskuse in predavanja. Njim se je zahvaliti, da so naši kmetje začeli uvajati vedno bolj umetno gnojenje in naše poljedelstvo je doseglo že lepe uspehe. Umetnih gnojil se je vedno več potrebovalo. Mi imamo v državi pet tvornic, ki proizvajajo »superfosfat.« Vsled velikega konzuma so tvornice hitro poviševale cene superfosfatu ter je nazadnje dosegel ceno 190 D za 100 kg. Vsled tako visoke cene se kmetom ni izplačalo kupovati umetno gnojilo, zato pa so se razne veletrgovine obrnile v inozemstvo in z uvozom tujega superfosfata so se cene znižale na 145 D za 100 kg. S tem pa naše tvornice niso bile zadovoljne ter so zahtevale od poljedelskega ministrstva, da se uvede zaščitna carina na umetna gnojila, ki bo omogočila obstoj naši domači industriji. — Isto je z našimi vinogradniki. Zahtevajo že več let, da se odpravi carina na modro galico, ki je že tako draga, da največ obtežuje pridelovalne stroške vinogradnikov. Druge vinogradniške države skrbе, da omogočijo svojim vinogradnikom kar najcenejšo produkcijo vina, da lahko konkurirajo, pri nas je pa ravno narobe. Zato so italijanska, francoska in madžarska vina, ki nam konkurirajo na inozemskih vinskih tržiščih, skoro cenejša, kakor naša, dasi so boljša in močnejša. Pri reševanju vinske krize bi se v prvi vrsti morale odpraviti carine na modro galico, da se cene znižajo ter s tem zmanjšajo produkcijski stroški. Ne sme se ozirati na zahteve domačih tvornic, ki poleg inozemske konkurence lahko izhajajo, seveda se morajo zadovoljiti z manjšim dobičkom. Zlasti nespameten je bil poskus načelnika industrijskega oddelka v trgovinskem ministrstvu g. Saviča, ko je preprečil uvoz češkega piva, da s tem zaščiti par pivovarn, ki ne igrajo v splošnem gospodarskem oziru nobene velike vloge. Onemogočil je s tem izvoz našega vina v Čehoslovaško ter dopustil, da so si Italijani in Madžari osvojili češki vinski trg, ki bi bil za naše vinogradnike izredne važnosti. Radi interesov kakih deset pivovarn je ogrožen obstoj na tisoče naših vinogradnikov. Ta kratkovidnost se bo strahovito maščevala. Uvoz za poljedelstvo prepotrebnih produktov ne bi državi škodoval, ker bi se na drugi strani izenačil s povečanim izvozom poljskih pridelkov, zlasti žita in vina, ki bi postali cenejši ter bi bili v stanu konkurirati s pridelki vsake tuje države.

Nekaj o izvozu krompirja. Lansko leto je krompir pri nas obrodil zelo slabo in so si morala nekatera večja jugoslovanska mesta preskrbeti s krompirjem iz inozemstva. Lansko leto smo dobili največ krompirja iz Čehoslovaške. Letos pa je glede krompirja pri nas čisto drugače. Krompir je letos izvredno dobro obrodil v Sloveniji, Slavoniji in po vseh krajih Hrvatske. Veliko pomanjkanje krompirja je letos v Čehoslovakiji, Avstriji na Grškem in še drugod. Razna inozemska tržišča so se začela zelo zanimati za preobilico našega krompirja. — Doslej se je iz naše države izvozilo največ krompirja na Grško in sicer 400 vagonov preko Srbije. Radi velikega izvoza in nagromadenih vagonov na meji je izvoz krompirja v Grčijo obustavljen za dobo 14 dni. Pred dobrima dvema tednoma še ni bilo nikakega govora o izvozu krompirja in radi tega so cene krompirju padale, a sedaj, ko je in bo izvoz v polnem teku, so se cene zopet dvignile in hvala Bogu tudi ostalile.

Keramični (lončarski) tečaj urada za pospeševanje obrti v Ljubljani. Lončarje, pečarje in druge keramične stroke opozarja Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani, da se vrši pod vodstvom njegovega strokovnega učitelja za keramiko g. Franciška Berana na državni srednji tehniški šoli v Ljubljani keramični tečaj, ki se ga zamore vsakdo brezplačno udeležiti. Poučevalo se bo teoretično in praktično v vseh v keramiko spadajočih strokah. Tečaj bo trajal celo leto, za že izobražene obrtnike se pa more poljubno preje končati. Interesenti naj svojo udeležbo priglasijo ustmeno ali pisмено pri Uradu za pospeševanje obrti, Ljubljana, Dunajska cesta 22.

Iz železničarskih krogov.

Minister dr. Jankovič je dne 19. t. m. obiskal Maribor. Istega dne dopoldne se je mudil v Ljutomeru in okolici, kjer je ogledoval gradnjo železnice Ljutomer—Ormož. Popoldne ob treh se je pripeljal v Maribor, kjer je s svojim spremstvom ogledal veliko mariborsko delavnico južne železnice. V njegovem spremstvu so bili: pomočnik ministrov Ilič, koji je sklenil v Rimu v imenu naše vlade nakup južne železnice, inženier Šega, vpokojeni pokrajinski namestnik Ivan Hribar, generalni direktor Deroko, kontrolor Goljas ter še več gospodov ljubljanske železniške direkcije. Pohoda so se udeležili tudi zastopniki dunajske direkcije. Minister in njegovo spremstvo si je natanko ogledalo posamezne objekte delavnice. Dr. Jankovič se je pri vsakem oddelku informiral o stanju dela. V mizarskem oddelku je delj časa govoril z vodjem, občinskim svetnikom Fr. Veronek. Obhod je trajal cele tri ure. Posebno se je gospoda zanimala za garnituro modernega rešilnega vlaka. Ta garnitura stoji vedno pripravljena pod streho z vsemi instrumenti za nujno pomoč in sicer tako, da se le samo pripne lokomotiva in rešilni vlak kot brzovlak hiti na lice nesreče. Takih naprav na Balkanu ne poznajo. Poslanec Žebot, ki se je udeležil ogledovanja delavnic, je ministru tolmačil veliko trpljenje in bedo delavcev. Omenjal je posebno njih slabe plače ter izjavil, da bo predložil v parlamentu poseben nujni predlog za pomoč delavstvu. Minister je sam na lastne oči videl, da delavec, ki se dan za dnem muči pri hudem ognju, v smrdljivem ozračju ter stoji vsak moment z eno nogo na pragu nesreče, da si tak delavec res zasluži zboljšanje plače. Ti delavci storijo za javnost in državo stokrat več dobrega, nego oficir, koji ničesar ne producira. Na poslančev vprašanje: »Ali res

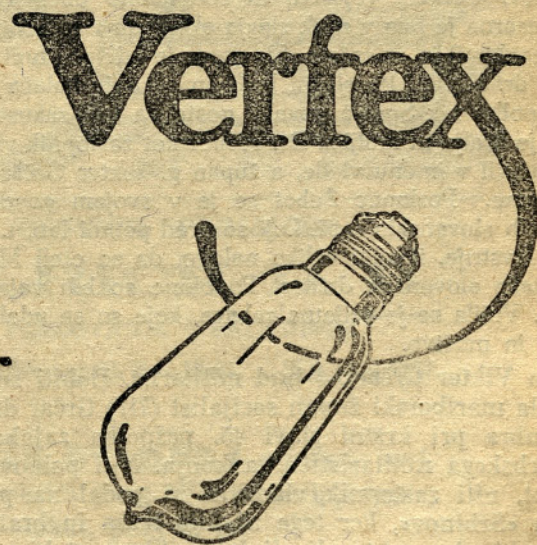
namerava ministrstvo prenesti večino strojev in naprav iz Maribora v sredino države?« je dr. Jankovič odgovoril, da o tem nihče ne misli. Pač pa se bavi železniško ministrstvo z vprašanjem, da se mariborska delavnica še izpopolni in se najame še par sto delavcev. S tem bi se delovna sila in produkcija pomnožila v toliko, da ne bi trebalo naših železniških vozov in strojev pošiljati več v tujino na popravo. Poslanec je izjavil ministru da bi bilo neopustno in za železniško upravo ter za državo silno škodljivo, če bi se hotelo delavnice demontirati. — Minister se je ponoči odpeljal v Ljubljano.

Odpuščeni delavci v delavnicah južne železnice v Mariboru so po energični intervenciji poslanca F. Zebota zopet sprejeti nazaj v delo. Med nanovo sprejetimi sta tudi delavca Vivot in Grašič. Samo nekateri mladi vodje zadnjega gibanja v delavnicah, kakor n. pr. Kodrič, ne bodo več sprejeti. Glede Kodriča je ugotovljeno, da je ravno on in še nekateri njegovi (kojih imena pa še danes zmolčimo) dajal po štrajku vodilnim osebam železniške uprave take informacije o drugih delavcih, da je ravno radi tega bilo toliko žrtev. Danes je gotovo, da so mladi vodje »savezarjev« celo delavsko gibanje v začetku septembra s svojo nespretno roko in nepremišljenostjo pozvarili in tako zgubili igro. Značilno je, da je uskok Nachtigall imel svoje prste vmes in je v Ljubljani in Beogradu hujskal proti delavstvu.

Kdaj bo kaj? Minister za promet je obljubil, in se tudi potrudil, da je zvedelo vso železničarsko osebo, da bodo plače zvišane že s prvim oktobrom t. l. Ko je potoval na Bled je imela ta njegova izjava tem večji pomen in veljavo, ker je tistikrat tudi zastopal ministrskega predsednika in mi železničarji nismo dvomili, da je resnična. A žal — teh obljubljenih povišanj še vedno ni. — Res pa je, da je g. prometni minister izdal naredbo, da se ukine člen 7 časnega pravilnika, ter dal nalog direktorjem, da se lahko povišajo plače delavcem v višini privatnih podjetij. Res je tudi, da so ravnateljstva dobila samo ta ukaz, niso pa dobila fikka, da ta ukaz tudi izvrše. S tistim proračunom, ki je odmerjen za dosedanje beraško plačo, morale bi se zvišati prejemki vsaj za 100 odstotkov, če bi hoteli doseči vsaj približno izenačenje z plačami privatnih podjetij. V to doseg bi se moralo opustiti polovica delavstva. Ker pa promet in produkcija ne smeta trpeti škode, se to ne sme zgoditi in na tak način smo še vedno tam, kjer smo bili pred prvim oktobrom v istem nevezdržljivem položaju pri istih mizernih, bornih parah, ki ne zaležejo niti za najpotrebnejše. Mislimo, da ni odveč, ako tukaj javno izjavljamo, da je zahteva celokupnega delavskega osebja železnice, da ne ostane samo vedno pri obljubah povišanja delavskih plač, ampak, da se to povišanje tudi dejanske izvede, ter se ukinjenje člena 7 časnega pravilnika ne smeš kot gola naredba brez resnega dejstva.

Zopet nov udarec. Te dni smo železničarji čuli vesti, da so nam odvzete vozovnice za družinske člane. Vlada nam daje udarec za udarcem. Izstradali so nas, slekli so nas, sedaj pa še nam odtegujejo pravice, ki so nam jih predniki s tako težkimi boji priborili v Avstriji. Železničarji! Ali res nimamo nič več pameti, nič več krvi in nobene moči, nobene sile več. Ali res nimamo zmognosti niti toliko, da bi danes, ko vse zahteva novih socialnih pravic, vsaj te obdržali, kar jih imamo. Železničarji! V organizacijo! Še nas je mnogo, a razbiti smo.

Zvezi jug. žel. v vednost. Sedaj ko je Prometna zveza potom narodnega poslanca Zebota priborila in priprala pot tov. Vivodu za zopetni sprejem v službo, so prišli gospodje od Zveze k njemu in mu natvezali, da ni storil za njega še dosedaj nihče nič, ne Žebot, ne Prometna pač pa se je edino Zveza za njega potegovala. — Danes se hvalite s tujim, že skoraj dokončanim delom. Pa vam ne zamerimo tega; ker dobro vemo, da je Zveza podobna sraki s pavovim perjem. Veliko ste zvezarji dosegli, a za nas delavce ne, le po delavskih hrbtih ste se priplazili do visokih mest. In če hočete ubogo delavstvo še naprej slepiti, pojdite raje k radikalom.

Iz Maribora.

STRANKARSKIE RAZMERE IN BODOČE OBČINSKE VOLITVE V MARIBORU.

Pod tem naslovom je prinesel list slovenske radikalije dne 21. novembra dokaj obširen članek izpod peresa najnovejšega »radikal« g. H. Člankar razpravlja

teorijo, kdo bo zmagal pri bodočih občinskih volitvah v Mariboru. Pašičevi hlapci so že silno nervozni. Želijo uspeha. Člankar piše, da so »po zadnjih volitvah največ napredovali radikali.« Ta basen se nam zdi ravno ista kot pripovedka o žabi in volu. Saj tako se je že zgodilo pri volitvah 18. marca. NRS je dobila na svojo kandidatno listo 640 podpisov, a glasovalo je za radikalijo borih 142 glasov. Torej celih 500 volilcev je potegnulo 18. marca voditelje NRS za nos. Kdo pa hoče še danes iti s Pašičevo radikalno stranko? Sami korupcionisti. Ljudje ala Slanovec, koji upajo, da bodo za radikalna junaštva dobili iz Beograda pare.

Mi nečemo danes razkrivati teorije o napredovanju ali nazadovanju političnih strank. To bodo pokazale volitve same. Naše mnenje je: Naj se Maribor sam odloči, kako naj bo bodoče občinsko gospodarstvo. Če hočejo Mariborčani zopet kakega Slanovca, da bo na škodo občine kšeftal z barakami, ali če hočejo kakega Pfeiferja in Šošariča, da vodita zopet kak »gospodarski-prehranjevalni urad«, svobodno jim. Ali če ima kak Mariborčan še zanaprej poželjenje po Bahunu, prosto mu. Mi se radi tega ne bomo prav nič razburjali. Ako pa »napredne« stranke hočejo nemškega župana, same bodo nosile odgovornost za to.

Eno pa lahko z mirno vestjo zapišemo: Račune delate brez krčmarja. SLS je pripravljena. Če zmagamo, dobro; če pridemo v opozicijo, tudi dobro. Mobilizacija naših volilcev je izvršena. Radikali s svojimi »velikimi shodi« delajo reklamo samo za nas. Isto nalogo vrši Bahun. Demokrati so samo v defenzivi napram radikalom. Če bodo pa NRS, JDS in NSS res skovale volilno zvezo, zmagali nikoli ne bodo.

Pišite članke, delajte račune in zborujte, a pravega dela vendarle ne razumete. Maribor bo ohranil narodno lice tudi brez radikalov.

23. november 1918 in naši demokrati. Ko so dne 22. novembra voditelji demokratov zvedeli, da se bo v prihodnji noči razorožila »zelena« nemška garda, so jo že v petek popoldne popihali iz Maribora in se vrnili še le v nedeljo, oziroma ponedeljek. Mislili so si: To bo nevarno! Kaj pa, če Nemci zmagajo? In tako se je zgodilo, da je bil v tako važnem trenutku takratni Narodni svet mariborski brez glave in Slovenci torej brez političnega vodstva, ker je izginil iz mesta tudi poslevoedeči podpredsednik Narodnega sveta, ki je še zdaj vodilna oseba demokratov v Mariboru in ki so ga pred kratkim po »Taboru« slavili kot pravečatega rešitelja ter ga povzdigovali nad pokojnega dr. Verstovška, tega neustrašnega boritelja za svobodo jugoslovanskega Maribora.

Javno vprašanje gospodu dr. Rosini. Pred kratkem je slavil dr. Rosina svojo šestdesetletnico. Ob tej priliki se ga je slavilo po listih in pri pogrnjenih mizah kot glavnega — da skoro edinega, ki ima zasluge na osvoboditvi Maribora. Gospod dr. Rosina je te slavošpeve mirno vtaknil v žep, ker so mu očitno dopadli, dasi niso resnični. Pred šestdesetletnico je pisal »Tabor«, da ima ravno dr. Rosina glavno zaslugo na osvoboditvi Maribora in ne rajni dr. Verstovšek. Mi smo tedaj gospoda Rosino lepo prosili v »Straži«, naj sam popravi, kar je zagrešil politični srajčnik »Tabor«. G. Rosina tega do danes ni storil in kdor molči — pritrjuje. G. dr. Rosino vprašamo danes, ko obhajamo petletnico osvoboditve Maribora, naj nam odgovori javno: Kje je bil on, dr. Rosina, kot poslevoedeči podpredsednik Narodnega sveta v oni za jugoslovansko posest Maribora odločilni noči 23. novembra, ko je bila razorožena zelena garda? Kje je bil še naslednja dva dni? Ako nam g. dr. Rosina ne bo sam odgovoril na ta vprašanja, mu bomo mi in tedaj bodo njegovo junaške zasluge za osvoboditev Maribora postale kar kot strah, ki je na sredini votel in okrog ga nič ni!

Petletnica osvobojenja Maribora. V sredo, 21. nov., je slavil domači mariborski pešpolk št. 45 spomin na one zgodovinske dneve, ko se je na teritoriju naše slovenske obmejne prestolice izvršila zgodovinska in gigantska borba med slovenstvom in germanstvom. Sedanji komandant polka, g. Dimitrije Spasič je povabil na to slavlje zastopnike uradov, Cerkve, vojaštva in rodoljubno občinstvo. Meljska kasarna je bila v znak slavlja okrašena z zastavami (tudi slovenskimi) in zelenjem. Slavlja se je udeležil tudi g. knezoškof dr. Karlin. Po službi božji in sekanju kolača je gospodar polkovnik Spasič povabil goste na mal zakusek. Nazdravil je kralju in kraljici. Dr. Pfeifer kot zastopnik vlade je pozdravil v imenu vlade, a župan g. Viktor Grčar v imenu občine. Poslanec Žebot se je v svojem govoru spomnil onih slovenskih mož, koji so pred petimi leti, t. j. ob zlomu Avstrije, izvršili veliko nalogo, da so oteli Maribor za našo slovansko državo. Popoldne so bili vojaki pogoščeni. Vršila se je prijetna zabava, koje so se udeležili oficirji in moštvo.

Župan Viktor Grčar — hud militarist. Dobili smo poročilo, da mariborski župan socialista (!?) Grčar dne 21. novembra pri krstni slavi 45. pešpolka zajahal srditega srbskega militarističnega konja. Niti polkovni komandant, niti zastopnik vlade se ni podal na pot hvalisanja »Srbinov«, ker tega ni bilo treba in bratje Srbi tega niti niso zahtevali ali želeli. Slavnost bi naj bila pravi iskreni spomin na one dneve, ko smo vsi skupaj (brez Grčarja!), brez razlike strank sodelovali pri velikem delu za osvobojenje Maribora in naših obmejnih krajev. A župan Grčar je v svojem nagovoru proslavljal samo »Srbine« in srbsko vojsko kot osvoboditelje Maribora. Pel je slavo srbskemu militarizmu in srbskemu orožju. Navzoči so se spogledovali. Niti z eno besedico ni omenil onih junaških slovenskih oficirjev, podčastnikov in vojakov, koji so skupno z našimi iskrenimi rodoljubi osnovali načrt »okupacije« Maribora in so ta načrt tudi sijajno izvedli. Župan Grčar je

slavil samo »Srbine« (rabil je izraz Srbin, Srbin, srbijska vojska) in ti so mu ideal, ti, edini Srbin, so spasilci Maribora. Pa naj bi bilo to, ali kako se sedanje županovo militaristično naziranje krije z njegovim socialističnim programom. Mi tudi proslavljamo one čete, ki so se odlikovale pri osvobojenju našega mesta, pa naj so bile to poleg slovenskih, hrvatske ali srbske. A sami sebe, Slovencev, zapostavljati nikdar ne smemo. Mogoče pa je g. Grčar tokrat imel dispencijo od g. Banuna!

Socijalpatrijoti — tesarji korit. Maribor že ima od nekdanj podžupana. Podžupansko mesto je bilo doslej še vedno izključno častno mesto in nobeden mariborskih podžupanov ni doslej vlekel niti ficka plače ali nagrade. G. socijalpatrijoti, ki so tudi tako srečni, da imajo od svojega pristaša Družoviča zaseden podžupanski stolček, so si že iz tega doslej izključno častnega mesta iztesali korito, ki je za sedaj majhno, a se bo že znatno povečalo ter razširilo tekom enega leta. Na tajni seji mariborskega občinskega sveta je bila dovoljena gospodu podžupanu Družoviču za poslovanje v županovi odsotnosti nagrada 5000 D. V to Družovičevo nagrado naj bi vtaknil g. Bahun svoj nos in bi ovohal, da to novo socijalpatrijotsko korito nudi vsem, ki so malo bolj nesebični in nekoristarski kot socijalistična »gospoda«. — Ako bodo socijalpatrijotje še nekaj časa gospodarili na magistratu, si bodo tudi njihovi odborniki iztesali vsak za se kako koritce in vsa socijalistična žlanta bo po Bahunovem vzgledu in receptu nastavljena po mestnih uradih in podjetjih. Častnih mest in nesebične požrtvovalnosti socijalpatrijotje ne poznajo.

Bahunova mesnica in njegove buše. V mestni mesnici na Rotovškem trgu je začel sekati mesar Drofenik mešo hrvatskih buš, ki mu ga je pošiljal izvoznikar Markovič. Kakor pravijo, meso ni bilo enakovredno z domačim štajerskim, pa bilo je po ceni. Strokovnjak živinodržavnik se je sicer izjavil, da je en kilogram lepega domačega mesa gotovo več vreden, kakor poldrug kilogram mesa slabih in mršavih hrvatskih buš, da torej ljudje, ki si kupijo to meso, pravzaprav ne profitirajo ničesar, ampak v resnici to meso plačujejo dražje, kakor domače. No, pa naj bode, kakor hoče. Ceno meso je bilo v Mariboru in očka Bahun so se po listih bahali, da so oni priskrbeli Mariborčanom to meso, dasiravno je to laž. Kajti to slabo meso je ponudil kakor v Celju tako tudi v Mariboru izvoznikar Markovič, ki pri tem ni iskal koristi ljudstva, ampak lasten dobiček. Naenkrat pa tega mesa ni bilo več v Mariboru. Mesnica se je zaprla, ne da bi bil očka Bahun občinstvu povedal, zakaj, kar bi bil dolžen storiti. Molčal je in molčal, dokler ga nismo mi zdramili iz globoke zamišljenosti, ko smo ga vprašali, kaj je z bušami. In zdaj nam odgovarja v zadnji »Volksstimme«, kjer pravi, da živinski transport ni pravočasno došel. Tako torej! Živina ni došla. Pa zakaj ni došla, tega Bahun ne pove. Čudno, da bi se mogel tak transport zakasnit kar za 10 dni. Iz Hrvatske do Maribora mora transport priti v dveh dneh, in če je sila, še prej. To bi bilo lepo, če bi vsak drugi teden morali čakati 10 do 14 dni na mršave Bahunove buše. Ali je to aprovizacija! Vzrok tej zakasnelosti tiči drugod, pa Bahun molči o njem. Po mestu seveda se širijo razne govorice. Pravijo, da ne »štimate« računi, zopet drugi govorijo o bušah, kojih meso je bilo oporečeno. Naj bo temu kakor hoče, to pa je gotovo za vsakega pametnega človeka, da taka preskrba z mesom ne velja nič. Meso mora biti na razpolago vsak dan, ne pa samo tuintam. Očka Bahun, zapomnite si to, in če imate svoje buše v Macedoniji ali ob albanski meji, skrbite za to, da se pravočasno odpošljejo od tam in da pridejo pravočasno v Maribor. Pri vsaki resni aprovizaciji mora biti red.

Gospoda Julija Glaserja, velikega agitatorja za Schauerja vprašam: Tudi k meni ste prišli gospod Glaser 18. marca in me nekako prisilili, naj oddam svojo kroglico za Schauerja. Agitirali ste s tem, da bo Schauer pomagal davke odpraviti. Drugim ste zopet na tiho govorili, da bo Schauer deloval na to, da se spoprijaznimo (in še celo več) z Avstrijo. In bil sem tak bedak, da sem res glasoval za nemško listo. Danes se tega kesam in sramujem. Zakaj? Ker je Schauer in celi nemški klub v parlamentu se udinjal za Pašičevega hlapca. — Nemški poslanci si v parlamentu niso upali glasovati proti velikanskemu povišanju davkov (500 odstotkov in 30 odstotkov). Sedaj nas parlamentarna taktika in politika nemških poslancev strašno tepe. Tu se vam, g. Glaser mi mariborski obrtniki javno zahvalimo, da ste nas tako speljali na led. Vi ste soudeleženi na tem atentatu na žepo in kase obrtnikov, trgovcev in posestnikov. Mi znamo šteti. In nam je znano, da je Pašičeva vlada samo na ta način dobila skromno večino za svoj predlog za zvišanje davkov, ker so ji nemški poslanci skupno z Džemijetom pomagali. Vi, gospod Glaser govorite okoli, da Schauer s tovariši mora z vlado glasovati, ker dobite neke »koncesije«. Govorite nekaj o vrnitvi »Marburger Hütte«, »Kasino« itd. A jaz in na stotine srednjih in malih obrtnikov v Mariboru (nemških in slovenskih) vam stavimo vprašanje: Kaj nam pomagajo vaše prazne obljube, kaj sto »Mariborskih koč« in kazin, če nam pa bo radikalni vladni fiskus pobral ves denar. Če si upate gospod Glaser, skličite javen shod vseh obrtnikov. Tam homo vas in vaš agitatorje s Schauerjem vred klicali na odgovor. Šteli vam bomo levite, da boste črno gledali. Vi in vaš Schauer sta sokriva strašnega zvišanja davkov, ker s nemški klub v Beogradu podaja Pašiču! To mi dobro znamo! J. W.

Pošten mariborski Nemec se je oglasil dne 21. novembra popoldne v našem uredništvu in nas je vprašal: »Ali je vam znano, bomo li Nemci v Mariboru res dobili 3 popolnoma nemške šole in nemško gimnazijo, nadalje, da nam bo vlada vrnila vsa poslopja Schulvereina in Südmarke ter imovino drugih razpuščenih

nemških društev, n. pr. »Marburger Hütte«? Poslanec Schauer je na zadnjem zborovanju v Mariboru javno izjavil, da morajo nemški poslanci iti z Pašičevo stranko in vlado proti Slovencem, ker dobimo neke koncesije«. Odgovoril sem mu: Schauerjeve obljube se bodo uresničile ob svetem nikoli. Pašič je že bolj premetene ljudi obrnjal kot so Schauer, Neuner in Krafft. Schauer in njegov klub je samo eno dosegel, ko se je prodal za »koncesije« radikalni vladi, Omogočil je strašne nove davke. — Nemec se nam je za pojasnilo zahvalil in mrmraje nesel na davčni urad zadnje tisočake.

Koliko je vredna izjava dr. Fero Müllerja. Od popolnoma verodostojne strani smo dobili naslednje poročilo: V nedeljski številki »Jutranjih Novosti« objavlja mariborski advokat in najnovejši »radikal« g. dr. Müller izjavo o Šiftarjevi zadevi. Konstatiramo, da je žalostno za akademično naobraženega človeka, ali recimo »radikala«, kakor je g. dr. Müller, ako taji stvari, o katerih mu je znano, do so resnične, 1. Neresnica je, da ne rečem laž, da bi bil gospod Šiftar »posredno« javil željo, da izstopi iz SLS in vstopi v NRS. Vi, g. dr. Müller znate, da si je to podlo laž izmislil znani »financar« Švikaršič. 2. Vam, častni g. dr. Müller bo menda znano, kako ste g. Šiftarja zvabili v Radence. Znan vam bo vaš telegram, da je njegov tast na »smrtni postelji«, dasiravno je g. tast bil zdrav, kakor riba v vodi. Vi in vaša dva »kompanjona« ste rabili grdo in ogabno sredstvo, kojemu drugi ljudje pravijo, da se zove laž. 3. Vi in vaša dva »čedna« somišljenika ste g. Šiftarju govorili: »Nek« voditelj SLS je na vožnji med Mariborom in Ljubljano izjavil »nekemu« radikal, da bo g. Šiftar izključen iz stranke.« Vam, g. doktor bo menda znano, da je to bila grda laž, koja si je izmislila radenska trojica. Vaša trditev o »lastnem nagibu« je sama laž. 4. Da je radikalna trojica v Radencih obetala g. Šiftarju portfelj ministrstva poljoprivrede, če prestopi v NRS, to vi, g. dr. sami predobro znate. Vam je to obetanje sedaj zaprlo sapo, ker vam je vodstvo NRS v Beogradu javilo, da Müllerji, Slanovci in Pfeiferji še danes ne delijo ministrskih portfeljev. Kaj ne, g. doktor, tako bo »štimalo«. 5. Proglas valite na »lastno odgovornost« g. Slanovca, ta pa okrog pripoveduje, da še nobene stvari ni sam delal, ampak vse z odborom in posebej še z vami. Proglas je lažnjiv in kako se med seboj opravičujeje, to je vaša stvar. Vprašamo vas, g. doktor samo, kako se sklada z vaša akademsko častjo dejstvo, sestaviti popolnoma lažljivo izjavo (proglas)? Vi, g. dr. hočete pečatu sramote izbegniti na ta način, da na koncu svoje izjave pišete... »zadeva je zame končana.« Verjamemo. Vi in častna vaša kolega ste uganjali politično bigamijo. Vaša in Pfeiferjeva »Sana« in druga »podjetja« ter Slanovčeve kupčije potrebujejo kreditov. Da bi pri beograjski radikaliji bilo kaj izgleda za dobavo novca, ste si izmislili to grdo in ostudno igr. Dosedaj ste gospod doktor veljali res kot »gentleman«, kakor ste se izvolili večkrat nazivati, a od 10. oktobra naprej vam pristojno povsem drug naziv. Akademik, ki se tako daleč spozabi, kakor ste se blagovolili vi g. doktor, zasluži, da se ga ne pozabi.

Židovske mreže in goljufija. V Jurčičevi ulici je bila pred kratkim elektrotehnična tvrdka Pirch. Pirch je prodal podjetje dunajskemu židu Schmiedu. Schmied kot inozemec ni dobil koncesije in se je obrnil do Pircha, naj zaprosi on za koncesijo in vodi naprej podjetje. — Pirch je dobil koncesijo in vodil podjetje v družbi nekega Hollerja. Semied Pirchu in Hollerju ni prav zaupal in jim je poslal kot kontrolnega knjigovodjo žida Gertlerja, ki je dobil dovoljenje, da sme prebivati pri nas samo 3 mesece. Holler je bil v podjetju tako dolg, dokler mu ni žid Schmied izvelkel iz žepa ves denar, kot čisto suh je zapustil podjetje in se preselil nekam na Francosko. G. Schmied tudi Pirchu ni plačal firme in ko je Holler odpotoval v Francijo, je pustil Pirch sodnijskim potom zapreti firmo in ključni so bili deponirani pri sodniji. Kakor hitro je Schmied zvedel na Dunaju, da je firma zaprla, se je pripeljal v Maribor in je kar na lastno pest, brez dovoljenja sodišča in policije odprl trgovino. V obratu se sedaj dela in firma nima niti imena. Schmied je samo izjavil, da je prodal tvrdko nekemu Wipplingerju. Podjetje vodi naprej žid Gertler, ki bi moral davno biti preko meje, a ga pusti policija iz neznanih vzrokov pri miru. Za protipostavno bivanje Gertlerja v Mariboru se bodo pobrigali poslanci, ker se noče policija. Dunajski žid Schmied je pošteno napet-najstil Pircha, ki se bo najbrž obrisal za denar in Hollerja in sedaj je, ne meneč se za sodnijo in policijo odprl trgovino in prodaja ter dela, ker je prepričan, da edino v Jugoslaviji je čifutariji vse dovoljeno. Merodajne oblasti opozarjamo na početje Schmieda in njegove desne roke Gertlerja, sicer bodo imele one same sitnosti radi malomarnosti.

Mariborskim demokratom v spominsko knjigo! — »Tabor« od zadnje srede se zaletava v tržnega nadzor-nika oziroma mestnega uslužbenca g. Sterleta, seveda zaradi tega, ker ne trobi v demokratski rog. G. Sterle vestno in natančno vrši svojo službo. Da ne stanuje v Mariboru, ni kriv on, ampak tisti, ki mu ne dajo stanovanja. To si naj zapomni demokratski dopisun »Tabora«. Sploh pa naj demokrati in socialisti ne napadajo poštenih in vestnih magistratnih uslužbencev, dokler imajo v svojih vrstah ljudi, ki so občno goljufali in občinski denar poneverjali. Socialisti imajo med svojimi Kohlbesna, demokrati pa štejejo med svoje Kocijana, Pirha in Antoliča, ki so radi poneverb morali izginiti iz magistrata, med svoje pa štejejo tudi Markoviča in celo vrsto drugih, ki jih čaka slična usoda radi poneverb in drugih nerednosti. Tu imajo torej socialisti in demokrati toliko blata pred svojim lastnim pragom, da ga ne bodo še tako kmalu skidali. Tu naj napravijo red. Od poštenih in vestnih naših ljudi pa proč vaše umazane roke!

Družba sv. Mohorja je razposlala knjige. Naročniki naj se zglasijo pri poverjenikih in naj obnovijo naročnino za prihodnje leto, ki znaša 20 dinarjev.

Občni zbor Orliške srenje Maribor se vrši v nedeljo, dne 25. t. m. ob pol 11. uri dopoldne v samostanu č. šol. sester. Vsak krožek je dolžan poslati po eno zastopnico. Poslovnik § 167.

Zaključek telovadnega tečaja Mariborske srenje v nedeljo, dne 25. t. m. ob pol treh popoldne. s kratkim nastopom. Prijatelji naše organizacije prisrčno vabljeni. Polna dvorana nam je najboljši dokaz, da se veselite našega telovadnega življenja.

Orliška srenja v Maribor priredi v soboto, dne 24. t. m. ob 8. uri zvečer v dvorani v Lekarniški ulici št. 6 čajanko na čast udeleženkam tečaja. Svira godba Ljudskega odra. Vabijo se vsi prijatelji.

Ljudski oder nastopi v soboto, dne 24. t. m. ob 20. uri z znano Nušičevo šaloigro v treh dejanjih »Navaden človek.« Igra je vzeta iz življenja beograjske okolice in je polna veselih in zabavnih trenutkov. Med odmori svira lastni gledališki orkester novonastudirane komade. Ker bo predstava ena najzanimivejših v tej sezoni, se občinstvo opozarja, da si pravočasno preskrbi vstopnice pri dnevi blagajni od 18. ure naprej v Lekarniški ulici 6, I.

Cercle français priredi v soboto, 24. novembra, ob petih popoldne v slavnostni dvorani moškega učiteljskega francosko predavanje. Gospod Lucien Tesnières, profesor za francosko literaturo na ljubljanski univerzi, bo govoril o »argot français« to je, o francoščini, ki jo govorijo nižji sloji ljudstva ali pa posamezni stanovi, kakor na primer slikarji, dijaki itd. Odbor vabi člane društva in vse, tudi nečlane, ki se zanimajo za francoski jezik, k temu zanimivemu predavanju. Vstop prost.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevedel Paulus.

69

Obstal je sredi sobe. Margareti je prenehalo biti srce, okamenela je od strahu —

Vsak trenutek je mislila da bo Chauvelin dal znamenje, v sobo bodo planili vojaki — In tedaj bo pohitela doli k njemu, branila ga bo s svojim telesom, umrla bo z njim, v njegovem naročju —

Malo je manjkalo, da mu ni zakričala: »Beži, Percy, beži!« To je Chauvelin, tvoj sovražnik! Beži, dokler ni prepozno —!

Pa ni imela časa niti da bi usta odprla —

V tistem hipu se je namreč zgodilo nekaj nečuvvenega —

Blakeney je povsem mirno korakal proti mizi, dobrodušno plosnil »duhovnika« po hrbtu in zateglo povedal s svojim nosljajočim bebastim glasom:

»E-hm prklicana reč ti —! He he he, — gospod Chauvelin —! Nisem mislil, da bom vas tukaj našel — he he he!«

Chauvelin se je tako hudo prestrašil, da se mu je zaletela juha, ki si jo je pravkar prinesel v usta. Njegov suhi obraz je temno zardel in le silno kašljanje je rešilo mogočnega zastopnika francoske republike, da se ni zadušil na žlici nedolžne juhe. Obenem mu je kašljanje tudi pomagalo, da je z njim prikril svoje brezmejno iznenadenje. Tega pa še ni doživel, četudi je doživel že marsikaj. Na tak drzen nastop, to je bilo videti, niti od daleč ni bil pripravljen in za trenutek ga je njegov nasprotnik popolnoma razorožil.

Margareta se ni genila. Slovesno je obljubila Andreju, da ne bo zapustila skrivališča, razen če bo Percy sam v sobi, in zvesta je hotela biti dani besedi. Razen tega — saj ni vedela, kake načrte ima morebiti Percy! Vse bi mu utegnili pokvariti z nepremišljenim korakom —

Pa strašno hudo je bilo zanj, da je morala mirno sedeti, gledati tako blizu sebe ljudbljega Percyja, po katerem je toliko hrepenela, — in čakati, da ga odvedejo njegovi zakleti sovražniki.

Slišala je Chauvelinova povelja in kako je dal zastražiti vsa pota in vedela je, da bodo Percyja neizogibno opazile straže kapitana Jutleyja, če sedajle zapusti gostilno. In če ostane — bo prišel Desgas z naročenimi šestimi možmi in —

Past se je zapirala in druga ni mogla in ni smela storiti, ko da je čakala in gledala —

Izmed obeh mož, ki sta tamle spodaj merila drug drugega, je bil očitno Chauvelin tisti, ki se je bal. Margareta ga je dobro poznala in slutila je, kaj se godi v njegovi duši.

Ni se bal zase, čeprav je bil sam v samotni krčmi s človekom, ki je bil močen ko vol ter zvit in drzen čez vse meje verjetnosti. Pa vedela je, da bi bil šel Chauvelin z veseljem še v večje nevarnosti iz ljubezni do svoje »svete stvari«. Ni se bal zase, — bal se je da bi mu drzni Anglež ušel. Njega, Chauvelina, to je dobro vedel, bi se Blakeney izlahka iznebil z enim samim udarcem svoje težke pesti, vedel je pa tudi, da bi njegovi

ljudje sami, brez njegovega izkušenega vodstva, nikdar ne ujeli prekanjene »Dušice« —

In zato je bilo strah Chauvelina.

Toda trenutno se zastopniku francoske vlade, kakor je vse kazalo, še ni bilo treba ničesar bati.

Blakeney je stal poleg njega, ga slovesno tolkel po hrbtu ter pravil s svojim najbolj neumnim in dobrovoljnim smehljajem:

»E-hm —, žal mi je, zares žal! Zdi se mi, e-hm, da sem vas iznenadil, — juha se vam je zaletela —. Nerodna tale juha, e-hm —! Neki moj prijatelj je

umrl, — zadušil se je — e-hm, na žlici juhe — prav kakor vi.«

Plaho in dobrodušno se mu je smejal.

»Vražji brlog tole!« je nadaljeval, ko si je Chauvelin nekoliko opomogel. »Ali ne? — Ne zamerite — eh!« se je opravičeval, sedel k mizi in potegnil skledo k sebi. »Onile — e-hm — Brogard menda spi ali kaj —.«

Mirno si je nadeval juhe in si nalil kozarec vina.

Margareta je ugibala, kaj bo storil Chauvelin, ko si bo opomogel od zaletela juhe. Ali bo zatajil Chauvelina —?

Toda Chauvelin je bil vse preveč pameten, da bi bil storil tak neroden in napačen korak v svojo obrambo.

Prijazno je ponudil nasprotniku roko in dejal:

»Zares, veseli me, gospod Percy! Oprostite — hm mislil sem, da ste onstran »Rokava«. Iznenadenje mi je skoraj sapo vzelo.«

»He he he —!« se je rezal Percy. »Skorajda, kajne, gospod — e-hm — Chaubertin?«

(Dalje prihodnjič).

Hiša enonadstropna, nova, z lepimi kletmi ter precejšnjim vrto mv Ljubljani, se zamenja za Maribor, eventuelno proda. Tozadevna natančnejša pojasnila se dobe v trgovini I. Baloh, Maribor, Grajski trg 3. 638 10—1

OGLASE
—
REKLAME ZA
SVE SVIJEJSKE
OGLASNE ORGANE
PRIŠTEDNJA
VREMENA
POSLA I
NOVCA
Publicitas
d. d.
ZAGREB
GUNDULICEVA UL. 11
TELEFON 13-07.

Inse irajte!

Posteljne odeje (koltri) v raznih barvah in kakovosti se dobijo po zelo nizki ceni pri Franjo Majer-ju, Maribor, Glavni trg 9. 589

„ITO“
najboljša
zobna krema
422 Dobi se povsod. 10—1

Zimsko perilo, barhenti za obleke, barhenti in flanela za zimsko perilo, velika izbira sukna, kamgarna, ševijota itd. za moške in ženske obleke, koce, odeje, slamnjače, itd. itd. Vse to kupiš ugodno v manufakturni trgovini Fr. Majer, Maribor, Glavni trg št. 9. 591

Nepremočljivo blago za peletine in pristni tirolski lodni se po nizki ceni prodajajo pri Franjo Majer-ju, Maribor, Glavni trg 9. 590

DRVA
premog
OVES
koruzo
opeko
trgovsko opravo, auto, šivalni stroj, voz proda
OSET ANDREJ
Maribor, Aleksandrova 57
Telefon 88.

Prodaja po
15%
znižanih cenah
traja še do 30. novembra 1923.

V lastnem interesu je vsacega, da si pred nakupom ogleda veliko izbiro v

modni trgovini
J. Karničnik
Maribor
Gospodska ulica št. 15

OSRAM
NITRA

Dobra razsvetljava podpira oko in roko.

OSRAM
to znamko mora nositi žarnica

TVORNICI OLOVNIH PROIZVODA

J. B. ULRICH D. D.

GENERALNA POSLOVNICA I SKLADIŠTE

ZAGREB Jelačićev trg 25, Tel. 13-46 ZAGREB

Proizvodi iz svinca: svinčene cevi, svinčene plošče (orig. Winiwarter), plombe, svinec v blokih, policah itd.

Pločevine: črna in pocinkana pločevina (orig. Winiwarter) in angleška pločevina.
Staniol: v vsakovrstnih barvah in načrtih.

Cevi: plinske, črne in pocinkane cevi, parne cevi, železne flanžen-cevi. Deli za spojanje cevi (fitingi) iz litega kovnega železa.

Kopalnice: itd.

300%

prilanka

nudi
primeroma
usnjenem potplatu
Palma kavčukov
potpelnik in potplat.

Blagajničarka, zmožna slovenskega in nemškega jezika ter strojepisja, izvežbana tudi v prodajanju manufakture, išče službe. Naslov v upravnistvu. 710

Orehe v lupinah in jedrcih ter fižol kupuje po dobri ceni trgovina »pri kmetu« Albin Nevak, Maribor, Glavni trg 18. 703

VRVARNA
IVAN N. ADAMIČ
Maribor, Vetrinjska 20

Izdeluje vrvi za stavbe, zvonove, studence, perilo, mlinske oprti, motvoz, štrange, uzde itd.

Zamenja izgotovljene vrvi za predivo!

Moderni in higijenski
brivski in damski česalni salon
FRAN NOVAK

ALEKSANDROVA CESTA 22
se cenj. damam in gospodom priporoča.
Salon je otvoren in opremljen z vsemi modernimi aparati. Postrežba prvovrstna. Na razpolago so predalniki za lastno brivno orodje. Uradnikom in poduradnikom v predplačilu popust. Ob pondeljkih in tor. in dijakom za striženje znižane cene.

Lepo posestvo na prodaj. Posestvo leži v Loki št. 23 blizu Fram (pol ure od farne cerkve). Posest meri 4 orale, ima, hišo, gospodarsko poslopje in svinjski hlev. Posestnik lahko redi 2 govedi in 5 svinj. Na posesti je zelo lep sadovnjak (jabolke in hruške), sadovnjaka se drži lep kostanjev gaj. Naslov pove upravnistvo. 1223 3—1

ENKRAT

za vselej se Vam priporoča samo veletrgovina R. Stermecki, Celje, ako hočete res dobro in po ceni kupiti

ČEVLJE

ročno, domače delo, kakor tudi fine tvorniške, obleke za ženske, moške in otroke, perilo, klobuke, pletene jope, čepice in šale, kravate, rokavice, nogavice in sploh vso modno robo za dame in gospode. — Trgovci en gros-cene. 536

Hc 99/23

Dve hiši v Konjicah

št. 85 in 108 se prodasta, dne 28. novembra 1923, ob 10. uri na lici mesta potom prostovoljne javne sodne dražbe. Pripada več postranskih poslopij, gospodarsko poslopje, dvorišče in vrt. Cel kompleks leži ob veliki državni dunajski cesti in je prav primeren za nastanitev večje trgovne ali drugega podjetja. Vadij znaša 50 000 K. Dražbene pogoje in informacije nudi notarska pisarna v Konjicah.

RADO JEREB, l. r., notar kot sodni komisar

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10
Perje za postelje!

SINGER ŠIVALNI STROJI

Na celem svetu znani kot najboljši.
Podružnice in zastopstva v vseh mestih.
Centrala za državo SHS Zagreb, Maruličeva ul. 5, II. k.
Filialka: Maribor, Solška ulica št. 2.

Zadružna gospodarska banka

Podružnica v Mariboru.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje. — Najvišje obrestovanje vlog na knjižice in v tekočem računu.
Izplača vsako vlogo na zahtevo takoj v gotovini.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.

SPODNJEŠTAJERSKA
LJUDSKA POŠOJILNICA

V MARIBORU, STOLNA ULICA št. 6, reg. z. z. n. zav.

obrestuje od 1. avgusta 1923 navadne hranilne vloge, katere se zamore vsak čas dvigniti, po

6%

Stalnejše vloge po dogovoru.

Na drobno!

Na debelo!

Manufakturno blago

po najnižjih cenah pri tvrdki

IVAN KOS, CELJE,

Prešernova ulica št. 17.

Na drobno!

Na debelo!

Opozarjamo cenjeno občinstvo, da traja prodaja po

15% znižanih cenah

še do 30. novembra. Priporočamo vsakomur, da si pred nakupom ogleda veliko zalogo in izrabi izredno ugodno priliko

v manufakturni in modni trgovini Mastek & Karničnik, Maribor, Glavni trg 16.